

FORENSISCHE PSYCHIATRIE

‘Ik ben blij met de uitspraak van de rechtbank’

Na elk incident barst het maatschappelijk debat los of daders met ernstige psychiatrische problematiek nog uitzicht moeten hebben op terugkeer in de maatschappij.

Geertje Paaij praat hierover met Marijke. Haar zoon Martin zat vanwege brandstichting een jaar in de gevangenis en is daarna verplicht opgenomen in een forensisch-psychiatrische kliniek. Marijke: ‘Hij krijgt nu de zorg die hij al achttien jaar had moeten hebben.’

Martin stichtte brand in de brievenbus van een woning waar op dat moment meerdere mensen aanwezig waren. De rechtbank oordeelde dat hij na zijn gevangenisstraf behandeld moest worden in een forensisch-psychiatrische kliniek zolang de instelling dat nodig vindt. ‘Ik bezoek hem elke maand. Martin is dan blij, maakt grapjes en reageert ad rem. Een heerlijk zorgeloos samenzijn. Dat is zo lang geleden en daarom zo waardevol.’

Levensrecht

Toen Martin zeventien jaar was, kreeg hij een ernstig auto-ongeluk waarbij hij hersenletsel opliep. Marijke: ‘In het ziekenhuis vertelde hij levensechte verhalen die totaal niet klopten. Omdat de neuroloog had gezegd dat ik een totaal andere zoon terug zou krijgen, dacht ik dat dit een gevolg was van het hersenletsel.’ Vijf jaar later kreeg Martin de diagnose schizofrenie. Hij woonde nog bij Marijke thuis, waar het bergafwaarts ging. Hij raak-

te zijn dagritme kwijt, spookte ‘s nachts door het huis, had waandenkbeelden, maar weigerde behandeling door de ggz.

‘Hij werd een gevaar voor zijn omgeving, maar zag in zijn wanen zelf overal gevaren. Volgens hem werden er filmpjes van hem gemaakt en verspreid met de oproep hem te doden. Er zou een moordcommando onderweg zijn. Het joeg hem enorme angst aan, zodat hij met een mes rondliep om zich te kunnen verdedigen.’

Marijke laveerde thuis tussen begrip tonen en grenzen stellen. ‘Ik kwam een keer thuis toen hij bezig was het plafond te slopen om vermeende camera’s te verwijderen. Dat ging me te ver. Ik was ontzettend bang dat het een keer héél erg mis zou gaan. Ik schakelde de huisarts en het maatschappelijk werk in, maar een opname lukte niet.

Ik probeerde voor mezelf helder te krijgen welke kansen we hadden om Martin

snel opgenomen te krijgen.’ Er zou niets veranderen als Martin bij haar bleef wonen. Dan ging Marijke er zelf aan onderdoor. Als haar zoon ergens anders onderdak vond, zou zonder twijfel snel een opname volgen. Ze nam een besluit en huurde voor haar zoon een caravan op een camping. ‘Ik zette hem niet letterlijk op straat. Ik zei tegen hem: ‘Je bent welkom als je ziek bent of een kop koffie wilt drinken, maar jij gaat zelfstandig wonen in die caravan.’

Marijke duimde hard dat het niet totaal uit de hand zou lopen. ‘Ik achtte hem door zijn waandenkbeelden tot moord in staat. Goddank gebeurde dat niet.’ Toch volgde snel een psychiatrische opname.

Onzin

Martins levensloop kenmerkt zich door opnames, periodes van dakloosheid en wisselende woonadressen via beschermd wonen. Marijke merkte dat hij afstevende op een volgende psychose. ‘Dat merk ik aan zijn onsamenhangende verhalen. Toen ik de woonbegeleiding belde, reageerden ze lachend. ‘U bent zijn moeder, dus u ziet dat sneller dan wij.’ Ik werd woedend: ‘Zeven dagen per week, vierentwintig uur per dag is hij bij jullie. Bij mij komt hij soms een kop koffie drinken. Hoe kunnen jullie zulke onzin uitkramen?’ Pas toen namen ze mij serieus.’

Martin hield zich niet aan de huisregels van de woonvorm. ‘Hij heeft een

enorme vrijheidsdrang waardoor hij er altijd opuit trekt met de fiets en terugkeert wanneer hij daar zin in heeft. Het leidde tot waarschuwingen. Hij stuurde daar bewust op aan, omdat hij wist dat hij bij een derde waarschuwing op straat zou belanden. En daar voelt hij zich happy. Naar de daklozenopvang wilde hij niet omdat daar drugs worden gebruikt. Dan zei hij: ‘Ik ben liever op straat, want anders zeg ik weer ja tegen drugs. Nu heb ik het onder controle en maak ik kans om weer te mogen terugkeren bij beschermd wonen.’

Ik was ontzettend bang dat het een keer héél erg mis zou gaan

Marijke vindt het van de zotte als een ggz-patiënt als haar zoon dat zo vertelt. ‘Het is triest dat ik na achttien jaar moet concluderen dat hij nu pas de zorg krijgt die hij nodig heeft. En ook nog een dak boven zijn hoofd, eten en drinken en controles op drugsgebruik.’

Levenslange rouw

Marijke verhuisde van een dorp naar een grote stad waar ze opgaat in anonimiteit. ‘In mijn vorige woonplaats zou ik geen leven hebben gehad. Buren keken mij met een scheef gezicht aan en er werd geroddeld. Als ik mijn

familie zie, vragen ze nooit hoe het met Martin gaat. Het gaat over alle neven en nichten, behalve over hem.’ Schizofrenie heeft op naaste familie een enorme impact. ‘Het is een levenslang rouwproces waarin je voortdurend schippert tussen verdriet en acceptatie.’

Marijke heeft behoefte aan een lotgenotengroep die elkaar praktische tips en adviezen geeft.

‘Ypsilon heeft mij goed geadviseerd. Ik bezocht weleens gespreksavonden, maar daar kreeg ik van andere ouders de wind van voren. Zij spraken er schande over dat ik mijn zoon zo liet verkommen in die caravan en op straat. Ik hoorde daar telkens dezelfde klaagzang.

Ik probeer rationeel met de problemen om te gaan. Zou het willen hebben over zaken als: wanneer trek je aan de bel bij de hulpverlening? Wanneer ga je op je handen zitten en bemoei je je nergens mee? Voortaan leg ik die vragen voor aan de Ypsilon Adviesdienst.’

Geertje Paaij

Voor naasten

Mensen die vanuit hun psychose een delict hebben gepleegd komen met justitie in aanraking en belanden in de forensische psychiatrie. En terwijl zij zelf zijn afgesloten van de buitenwereld moeten hun naasten, vaak van de ene dag op de andere, hun weg zien te vinden in een nieuwe wereld met andere instellingen, andere zorg, andere wetten.

Voor deze familieleden schreef Ypsilon de brochure ‘Psychose, forensische zorg en familie’. Ook het Expertisecentrum Forensische Psychiatrie schreef een brochure voor naasten. Beide zijn verouderd.

Ypsilon komt later dit jaar met een herzien aanbod op www.ypsilon.org/forensischezorg